

Konkurences padome

Aptaujas rezultāti par ēdiena, pārtikas un nepārtikas pasūtīšanas un piegādes interneta platformām

Publiskais ziņojums

Rīga

2021

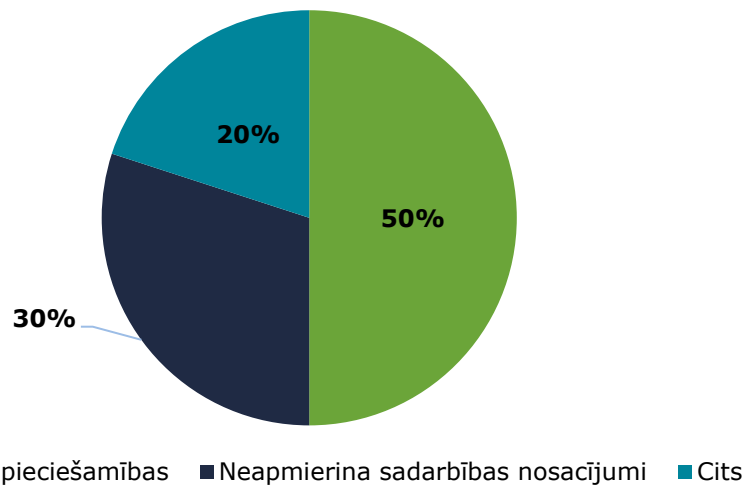
IEVADS

- 1 Tiešsaistes platformām ir arvien pieaugoša loma interneta vidē un tādējādi sociālajā un ekonomiskajā vidē. Tiešsaistes platformas dod iespēju patērētājiem daudz vienkāršāk saņemt pakalpojumus un ātri un ērti saņemt tiem nepieciešamo informāciju, savukārt biznesiem tiešsaistes vide ļauj izmantot iespējas, kuras piedāvā e-komercija. Tiešsaistes platformu izaugsme un nozīme palielinās, tādējādi arvien biežāk to darbība nonāk dažādu iestāžu redzeslokā Eiropas Savienībā¹.
- 2 Ievērojot Latvijā esošo ārkārtējo situāciju Covid-19 ietekmē, sākot ar 2020. gada pavasari arī ēdināšanas iestādēm, nepārtikas produktu tirdzniecības uzņēmumiem ir liegta iespēja pilnvērtīgi sniegt pakalpojumus klātienē, kas likumsakarīgi ir licis uzņēmumus meklēt citus, alternatīvos noieta kanālus.
- 3 Saistībā ar nepieciešamību sniegt atbalstu Latvijas uzņēmējiem un patērētājiem Covid-19 pārvarēšanā Konkurences padome (turpmāk – KP) veica priekšizpēti ēdiena, pārtikas un nepārtikas preču pasūtīšanas un piegādes interneta platformu (turpmāk – platformu) sadarbībai ar restorāniem, mazumtirgotājiem u.c. sadarbības partneriem. Priekšizpētes ietvaros KP organizēja aptauju, kā arī ieguva papildu informāciju no platformām par savstarpējo sadarbību, veicot ēdiena, pārtikas un nepārtikas preču pasūtīšanu un piegādi.

APTAUJA PAR SADARBĪBU AR ĒDIENA PASŪTĪŠANAS UN PIEGĀDES PLATFORMĀM

- 4 KP laikā no 05.02.2021. līdz 14.02.2021. sadarbībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru (turpmāk – PTAC) aicināja platformu esošos un potenciālos sadarbības partnerus (restorānus, picērijas, pārtikas veikalus u.c.) sniegt atbildes uz jautājumiem par sadarbības veidošanos, attīstību un pakalpojuma nodrošinājumu ar platformām (t. sk. WOLT un BOLT Food). Aptaujas anketa tika izsūtīta gan atsevišķiem WOLT un BOLT Food sadarbības partneriem, gan arī tika publicēta KP un PTAC mājaslapās, kā arī atsevišķos sociālos tīklos (Facebook, Twitter un LinkedIn).
- 5 Aptauju aizpildīja 34 respondenti, kas pārstāv tādas sfēras kā pārtikas produktu piegāde, desertu, kulinārijas izstrādājumu piegāde, ēdiena pagatavošana (siltie ēdieni, fast food (burgeri, picas, kebabi), skaistumkopšanas produktu piegāde. 96 % no respondentiem darbojas Rīgā un tikai 4 % nodrošina klientu sasniegšanu ar ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformu starpniecību arī ārpus Rīgas.
- 6 No visiem respondentiem 71 % sadarbojas ar platformām. Kā galvenais iemesls sadarbības neesībai tika norādīts, ka sadarbība nav nepieciešama (skatīt 1. attēlu).

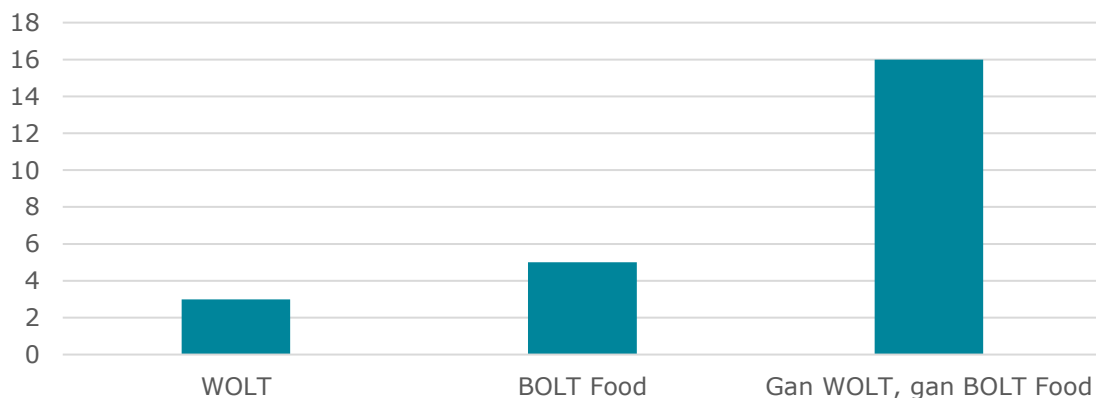
¹ Sk. arī Eiropas Komisijas darba dokumentu par tiešsaistes platformām. Pieejams: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=15947

1. attēls. **Iemesli sadarbības neesamībai ar kādu no ēdiena, pārtikas un nepārtikas pasūtīšanas un piegādes interneta platformām**

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

- 7 Respondenti, kas sniedza atbildi par neapmierinātību ar sadarbības nosacījumiem, norādīja, ka galvenais iemesls sadarbības neesībai ir augstā komisijas maksa, konkretizējot, ka pēc šīs komisijas samaksas pašiem uzņēmumiem paliek mazākā daļa no uzcenojuma. Vienlaicīgi viens no respondentiem norādīja, ka BOLT Food pastāv piegādes maksa klientam papildus komisijas procentiem, kas nav pieņemami. Tādējādi tas, kas daļā gadījumu atturēja tirgus dalībniekus no sadarbības ar platformām, bija nepieņemamie sadarbības nosacījumi, ko izvirza platformas.
- 8 Izvērtējot respondentu atbildes, konstatējams, ka lielākā daļa no respondentiem sadarbojas gan ar WOLT, gan ar BOLT Food platformām (skatīt 2. attēlu).

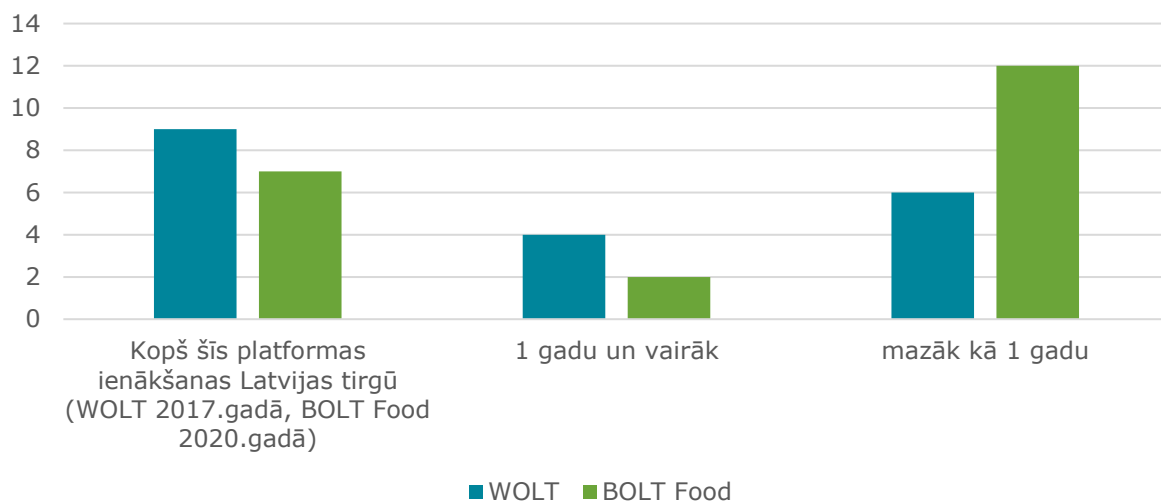

2. attēls. **Ēdienu, pārtikas un nepārtikas preču pasūtīšanas un piegādes platformas, kuras izmanto respondenti**

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

- 9 Attiecībā uz sadarbības ilgumu ar WOLT vairums respondenti norāda, ka sadarbība ilgst kopš WOLT ienākšanas Latvijas tirgū, t. i., kopš 2017. gada. Tā kā aptauja tika veikta 2021. gada februāra sākumā, savukārt BOLT Food saimniecisko darbību

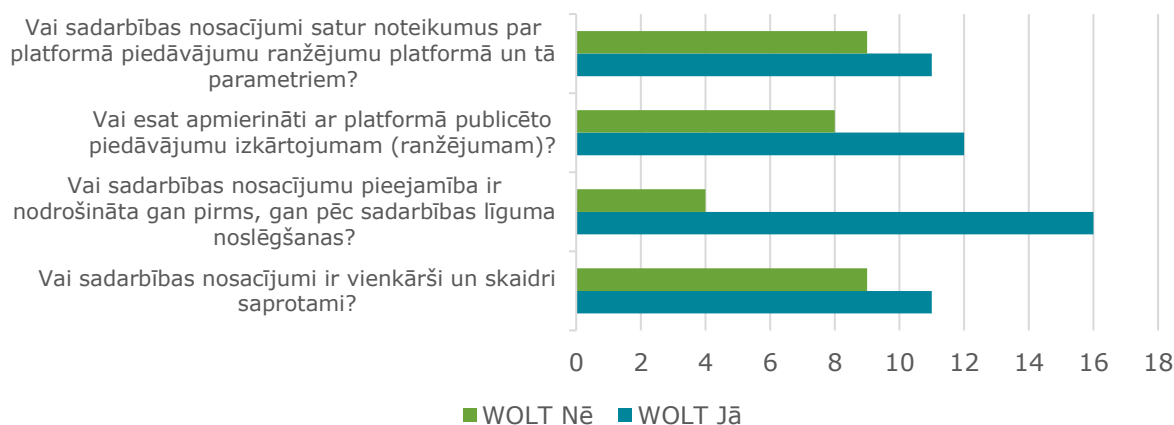
Latvijā uzsākusi 2020. gada sākumā, tad attiecībā uz respondentu norādīto sadarbības ilgumu ar BOLT Food abas norādītās atbildes (sadarbība ar platformu uzsākta kopš platformas ienākšanas Latvijas tirgū un 1 gadu un vairāk) uzskatāmas par līdzvērtīgām, t. i., sadarbības ilgums ar BOLT Food ilgst gadu vai nedaudz ilgāk, attiecīgi šādas atbildes snieguši deviņi respondenti. Savukārt lielākā daļa respondentu, kas sadarbojas ar BOLT Food, norādījuši, ka sadarbība ilgst mazāk kā gadu (skatīt 3. attēlu).

3. attēls. **Sadarbības ilgums ar ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām**

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

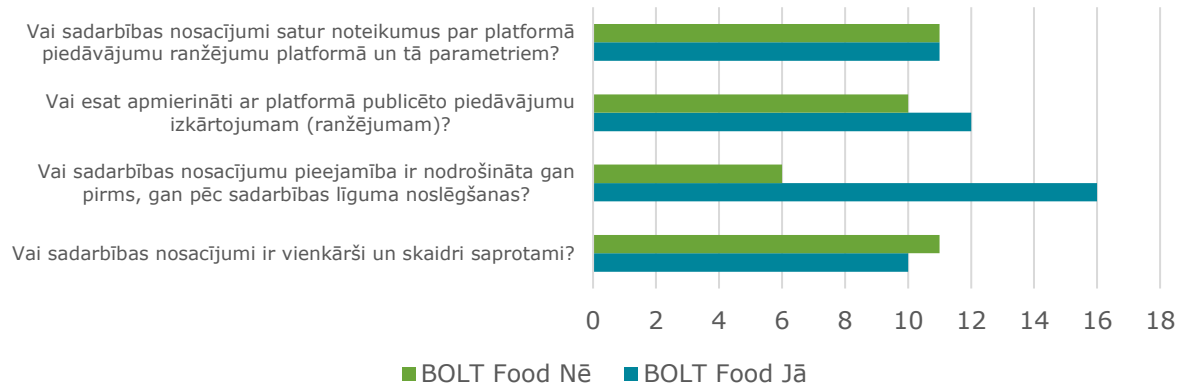
- 10 Vērtējot respondentu atbildes jautājumā par sadarbības nosacījumiem, konstatējams, ka lielākā daļa respondentu atbildējusi apstiprinoši uz aptaujā sniegtajiem apgalvojumiem (jautājumiem) (skat. 4. attēlu). Proti, lielāko daļu respondentu apmierina sadarbība ar platformām. Tajā pašā laikā ir respondenti, kas norādījuši, ka nav apmierināti ar platformā publicētā piedāvājuma izkārtojumu (ranžējumu), ka sadarbības nosacījumu pieejamība nav nodrošināta gan pirms, gan pēc sadarbības līguma noslēgšanas, kā arī respondenti ir snieguši atbildi, ka sadarbības nosacījumi nav vienkārši un skaidri saprotami (skat. 4. attēlu).

4. attēls. **Nosacījumi sadarbībai ar WOLT**

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

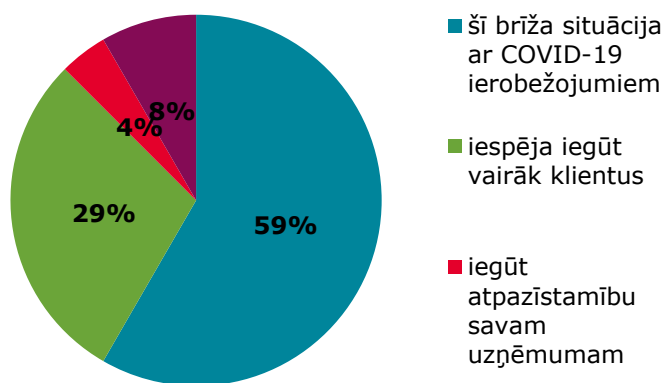
- 11 Salīdzinot respondentu sniegtās atbildes jautājumā par abām platformām, konstatējams, ka gan attiecībā uz BOLT Food, gan arī attiecībā uz WOLT apmierinātībā par savstarpējo sadarbību ir samērā līdzīga. Vienlaikus jautājumā par sadarbību ar BOLT Food respondenti to novērtējuši salīdzinoši sliktāk kā sadarbību ar WOLT. Proti, 11 respondenti norādījuši, ka sadarbības nosacījumi nav vienkārši un skaidri saprotami, kā arī 10 respondenti norādījuši, ka nav apmierināti ar platformā publicēto piedāvājumu izkārtojumu (skat. 5. attēlu).

5. attēls. **Sadarbības nosacījumi ar BOLT Food**

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

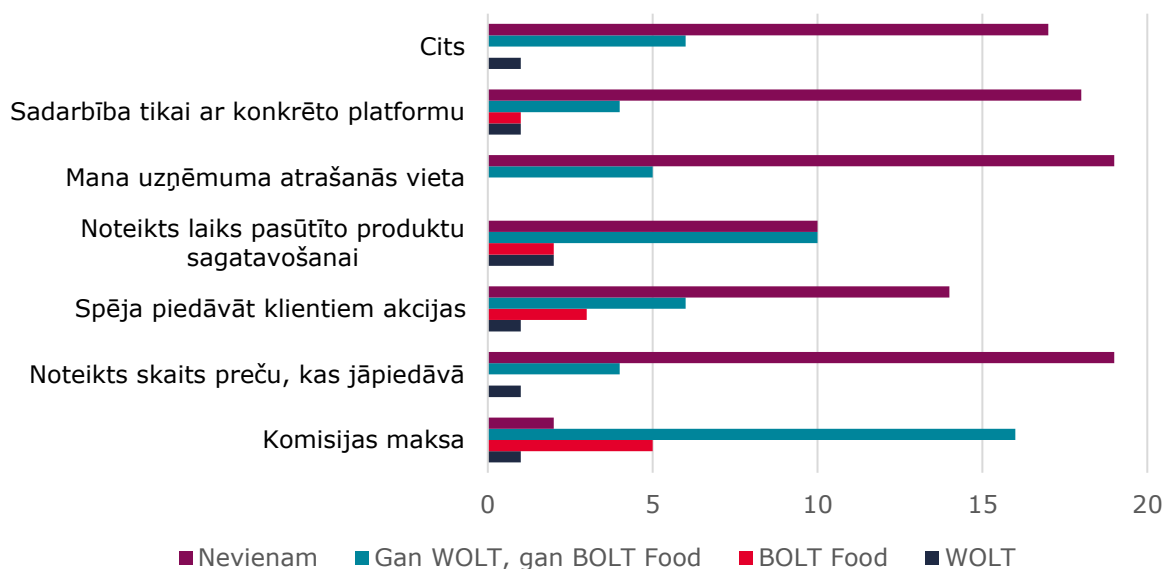
- 12 Sniedzot atbildes par platformu attieksmi salīdzinājumā ar citu tirgotāju produktu piedāvājumu, 50 % respondenti atzīmējuši, ka sastapušies ar nevienlīdzīgu attieksmi. Proti, respondentu ieskatā, nevienlīdzīgu attieksmi rada:
- platformu nosacījumi, atbilstoši kuriem tiek noteikta atrašanās vieta platformas restorānu izkārtojumā;
 - platformu veidotie akciju piedāvājumi, kuru rezultātā restorāni, kuri šajā akcijā piedalās, gūst priekšroku attēlojumam platformā;
 - nevienlīdzīga restorānu reklamēšana platformas sociālajos tīklos;
 - platformas un restorānu savstarpējās sadarbības nosacījumu nevienlīdzīga piemērošana gan attiecībā uz norēķinu un atlaižu piemērošanas kārtību, gan arī attiecībā uz platformā attēlojamo informāciju par restorānu;
 - platformu nosacījumi saistībā ar piegādes izmaksām un to segšanas kārtību;
 - platformu attieksme pret restorāniem un to nostādīšana saimnieciski neizdevīgā situācijā, it sevišķi, Covid-19 ietvaros.
- 13 Izvērtējot minētos argumentus, secināms, ka atsevišķi platformu nosacījumi (pastāvīgās un ilgstošās akcijas, viļņusēja platformas rīcība, samazinot ēdināšanas uzņēmuma darba laiku vai paaugstinot komisijas maksu, pārmērīgi augstu maksājumu pieprasīšana no sadarbības partneriem) demonstrē lielāku platformu varu noteikt sadarbības noteikumu saturu. Tas kontekstā ar neizbēgamo sadarbības nepieciešamību no respondentu puses (59 %) situācijā ar Covid-19 vispārējiem ierobežojumiem, kas bija noteikti valstī (skat. 6. attēlu), var radīt negatīvu ietekmi uz konkurences apstākļiem.

6. attēls. Galvenie iemesli sadarbībai ar ēdiena, pārtikas un nepārtikas preču pasūtīšanas un piegādes platformām

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

- 14 Tajā pašā laikā konstatējams, ka visbiežāk norādītais arguments sadarbībai ar platformām pastāvošo ierobežojumu dēļ cieši korelē ar otro visbiežāk norādīto atbildi, proti, sadarbojoties ar šīm platformām, uzņēmumam rodas iespēja iegūt vairāk klientu.
- 15 Respondenti norādījuši, ka gan WOLT, gan arī BOLT Food kā vienu no sadarbības nosacījumiem paredz komisijas maksas. Trešā daļa respondentu norādījusi, ka viens no sadarbības nosacījumiem ir nepieciešamība iekļauties noteiktā laikā, sagatavojot ēdienu, arī spēja piedāvāt klientiem akcijas, kuras jāspēj piedāvāt, ja vēlas veidot sadarbību ar kādu no ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām (skat. 7. attēlu).

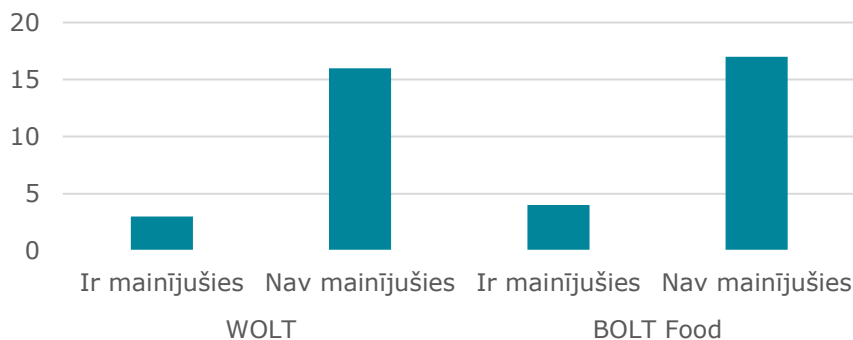

7. attēls. Ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformu izvirzītie nosacījumi

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

- 16 Tajā pašā laikā gan iepriekšējās atbildes uz aptaujas jautājumiem, gan arī 7. attēlā atspoguļotās respondentu atbildes norāda, ka eksistē arī prasība partneriem sadarbību veidot tikai un vienīgi ar vienu no platformām.

- 17 83 % respondentu uzskata, ka 7. attēlā izvirzītie nosacījumi ir taisnīgi, tajā pašā laikā 17 % norāda, ka uzskata šos nosacījumus par netaisnīgiem. Tostarp, respondenti iebilduši pret:
- platformu noteiktā uzcenojuma pārskatāmību platformu apmeklētājiem, lai nemaldinātu par restorāna cenām;
 - komisijas maksu apmēru, kas atsevišķos gadījumos var sasniegt pat 20-30 % no pirkuma summas;
 - platformu paredzētu atlaižu noteikšanas politiku;
 - papildu noteikto maksu par SIM kartēm, kuras platforma nosaka restorāniem izmantot.
- 18 17 % respondentu norāda, ka tiem ir nācies saskarties ar platformas rīcību, vienpusēji ierobežojot vai pārtraucot to piedāvājuma publicēšanu minētajā platformā. Tas izpaudies kā (1) restorāna laika ierobežošana no WOLT puses, (2) BOLT Food atteicās sadarboties, taču respondents netika norādījis konkrētus iemeslus, (3) WOLT nav skaidrs, kā veidojas reitings, un nespēj skaidrot, kāpēc citi tiek izdalīti labāk nekā viņu lapa.
- 19 Sniedzot atbildes uz jautājumu, vai ir mainījušies nosacījumi sadarbībai ar WOLT un BOLT Food, vairums respondentu (16 attiecībā par WOLT un 17 attiecībā par BOLT Food) snieguši atbildes, ka tie nav mainījušies sadarbības laikā (skat. 8. attēlu).

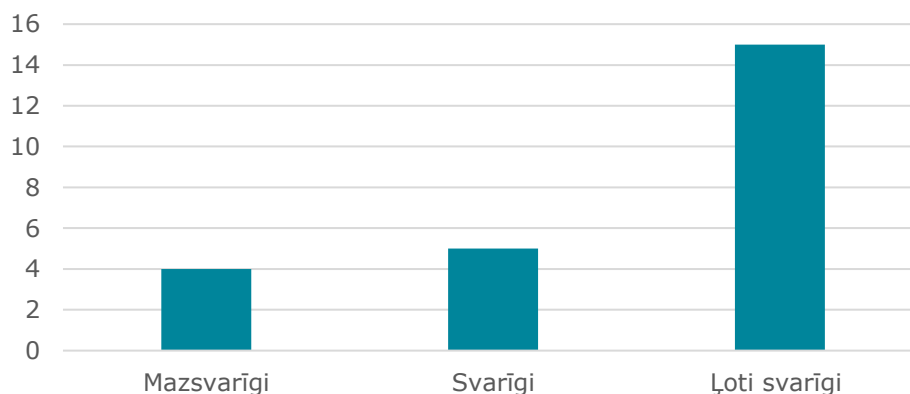
8. attēls. Ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformu izvirzītie nosacījumi

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

- 20 Tajā pašā laikā atsevišķi respondenti (3 par WOLT un 4 par BOLT Food) ir norādījuši, ka sadarbības nosacījumi ir mainījušies (skat. 8. attēls). Respondentu sniegto atbilžu kopsavilkums norāda gan uz nelabvēlīgu, gan arī tirgus dalībniekiem labvēlīgu sadarbības noteikumu izmaiņu piemēriem. Par negatīvām uzskatāmas izmaiņas, kā rezultātā palielinājās komisijas maksa un tika noteikti papildu maksājumi. Vienlaikus vismaz vienā gadījumā tika minēts, ka WOLT sadarbības ietvaros arī samazināja komisijas maksu, kas respondentu mudināja sadarbību turpināt.
- 21 Vienlaicīgi respondentiem bija uzdots jautājums, vai respondenti tika informēti par nosacījuma izmaiņām pirms to spēkā stāšanās un kādā veidā. Uz šo jautājumu tika sniegtas atbildes, no kurām secināms, ka platformas neinformē savlaicīgi sadarbības partnerus par izmaiņām, kā arī nav ieinteresētas sadarbības partneriem skaidrot izmaiņu iemeslus.
- 22 Vienlaicīgi atbilstoši aptaujas rezultātiem lielākā daļa respondentu kā alternatīvos kanālus ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām norāda sava uzņēmuma piegādes servisu, citas platformas, un tikai 8 % no respondentiem norāda, ka

alternatīvas, viņuprāt, šīm aptaujā apskatītajiem ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām (WOLT un BOLT Food) nepastāv.

- 23 50 % respondentu, sniedzot atbildi uz jautājumu, vai sadarbības laikā ar ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām ir saskārušies ar problēmām, atbildējuši apstiprinoši, kā problēmas minot reitingu, nespēju pēc piegādes sazināties ar klientu sūdzību gadījumos, kurjera nekvalitatīvas piegādes, planšetes nomas maksu, BITE SIM kartes izmantošanu, aģentu neatsaucību, pārāk ilgu piegādes laiku klientam, nespēju laicīgi reaģēt uz cenu vai sortimenta izmaiņām. Vienlaicīgi viens respondents norāda arī uz problemātiku, kas skar čeku izrakstīšanu BOLT Food platformā, proti, WOLT platformā čekus izraksta pati platforma, un čekā atspoguļotā summa sakrīt ar summu, kas norādīta platformā, taču BOLT Food lūdz izrakstīt čekus sadarbības partnerim, un šajos čekos cena nesakrīt ar cenu, kuru klients redz un maksā ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformā. Visos gadījumos, kad respondenti bija saskārušies ar iepriekš norādītajām problēmām sadarbībā ar WOLT un BOLT Food, tie bija vērsušies pie attiecīgajām ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām, lai tiktu risinātas šīs problēmas, bet tikai 36 % gadījumu respondenti bija apmierināti ar panākto rezultātu problēmu risināšanā. Vienādi secinājumi tika izdarīti arī Eiropas Komisijas veiktajā platformu darbības izvērtējumā, kurš parādīja, ka gandrīz 50 % Eiropas uzņēmumu, kas darbojas tiešsaistes platformās, saskaras ar problēmām².
- 24 Visbeidzot, respondentiem tika lūgts novērtēt svarīgumu sadarbībai ar šīm ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām, un no sniegtajām atbildēm konstatējams, ka lielākā daļa respondentu (t. i., 15) ir snieguši atbildi, ka sadarbība ar šīm ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām ir ļoti svarīga (skat. 9. attēls). Tas savukārt skaidrojams tieši ar Covid-19 pandēmijas situāciju valstī, kad ēdināšanas uzņēmumiem ir liegta iespēja nodrošināt pilnvērtīgus pakalpojumus klātienē, uz vietas, kā arī ievērojot attālinātā darba esību, šādas platformas gan no sadarbības partneru puses, kas nespēj nodrošināt platformas paši, gan arī no patērētāju viedokļa kļūst arvien populārākas.

9. attēls. **Sadarbības nozīmīgums ar ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformām**

Avots: KP veiktās aptaujas rezultātu apkopojums

² European Commission. *Digital Single Market: EU negotiators agree to set up new European rules to improve fairness of online platforms' trading practices*. Pieejams: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_1168. Sk. arī: LV portāls. *Stingrāk regulēs tiešsaistes platformu darbību*. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/306800-stingrak-regules-tiessaistes-platformu-darbibu-2019>

SECINĀJUMI

- 25 Kopumā, izvērtējot situāciju piegādes platformu pakalpojumu tirgū, KP secina, ka Covid-19 apstākļu un to rezultātā ieviesto personu pārvietošanās un uzņēmējdarbības veikšanas ierobežojumu ietekmē daudzi platformu sadarbības partneri arvien vairāk izmantojuši to sniegtos pakalpojumus, it sevišķi ņemot vērā, ka Covid-19 paaugstinātas izplatības brīžos tā ir bijusi gandrīz vienīgā iespēja restorāniem un kafejnīcām turpināt veikt to saimniecisko darbību un sasniegt klientus, jo ēdienu izsniegšana klātienē ilgstoši bijusi nepietiekama apjoma sasniegšanai.
- 26 Aptaujas anketas rezultāti liecina, ka 96 % respondentu darbojas Rīgā un tikai 4 % nodrošina klientu sasniegšanu ar ēdiena pasūtīšanas un piegādes platformu starpniecību arī ārpus Rīgas. No visiem respondentiem 71 % bija tādi, kas sadarbojas ar kādu no platformām. Kā galvenais iemesls sadarbības neesībai tika norādīts, ka sadarbība nav nepieciešama, tajā pašā laikā daļa respondentu, kas norādījuši, ka neapmierina sadarbības nosacījumi un tāpēc nav izveidojusies sadarbība ar platformām, norādīja uz augsto komisijas maksu par atrašanos platformā. Tajā pašā laikā 63 % no platformu sadarbības partneriem norādīja, ka sadarbību ar platformām vērtē kā ļoti nozīmīgu. Secināms, ka ārkārtējās situācijas dēļ valstī platformas sadarbības partneriem ir drīzāk neizvietojams izplatīšanas kanāls, ja vien pats sadarbības partneris nepiedāvā savus individuālos piegādes pakalpojumus.
- 27 Izvērtējot šos aptaujas rezultātus ar pieejamo informāciju par tirgus apstākļiem, KP konstatē, ka līdz ar BOLT Food un WOLT piegādes platformu pakalpojumu tirgū darbojas arī vēl citas platformas, piemēram, Takeout.lv, elementari.lv, Gusto, turklāt atsevišķiem restorāniem un kafejnīcām ir arī savs ēdienu piegādes serviss, piemēram, CityFood, LIDO, Vairāk saules, GanBei, TokyoCity, Bento Sushi, Lulu Pica u.c. Vienlaikus jāņem vērā, ka atsevišķa piegādes tīkla izveidošana prasa nozīmīgus ieguldījumus un resursus, kas pret kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem var būt būtiski. Turklāt šāda pārslēgšanās var būt laikietilpīga un pēkšņu tirgus apstākļu maiņas gadījumā, kāda ir bijusi arī Covid-19 pandēmija un līdz ar to ieviestie ierobežojumi, grūti realizējama. Tādējādi piegādes platformas daudziem ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem ir bijušas neizbēgams sadarbības partneris. Savukārt tas, ka tieši ar WOLT un BOLT Food ēdienu piegādes platformām visbiežāk tiek izvēlētas kā sadarbības partneri, pirmšķietami arī liecina, ka tām piemīt zināma tirgus vara un pārējie tirgus spēlētāji nespēj izdarīt pietiekamu konkurences spiedienu uz šīm platformām.
- 28 Ēdienu piegādes platformu darbības ir pakļautas gan Konkurences likuma (turpmāk – KL), gan arī Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma (turpmāk – NTPAL) nosacījumiem. Izvērtējot aptaujas ietvaros paustos respondentu netaisnīgu noteikumu argumentus, pirmšķietami neviens no minētajiem nav pretrunā ar NTPAL noteikto par mazumtirgotāja (šajā gadījumā platformu) noteikumu izvirzīšanu sadarbības partnerim par preču vai pakalpojumu iegādi no mazumtirgotāja norādītās trešās personas. Savukārt saistībā ar KL piemērošanu, tostarp ievērojot tirgus struktūru un tās dalībniekus, KP pirmšķietami nekonstatē, ka WOLT vai Bolt Food atrastos dominējošā stāvoklī. Tā rezultātā gan WOLT, gan arī BOLT Food ir zināma rīcības brīvība sadarbības nosacījumu izvēlē, kas tiek iekļauti savstarpējos līgumos.
- 29 Vienlaikus, ņemot vērā tiešsaistes platformu lomu un nozīmi tirgū, kā arī novērtējot to savstarpējo sadarbību ar komersantiem, kas piedāvā savas preces šajās platformās, minētās attiecības vērtējamas KL 11. panta pirmās daļas kontekstā. KP paskaidro, ka KL 11. panta pirmajā daļā ir uzskaitītas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana

Latvijas teritorijā. Savukārt ar KL 11. panta otro daļu tiek paredzēts atbrīvojums tādām vienošanās, kas nodrošina pietiekamus efektivitātes ieguvumus, lai atsvērtu ar konkurenci nesaderīgo ietekmi. Lai atvieglotu nepieciešamību pēc katras vienošanās individuāla novērtējuma, ar Ministru kabineta 29.09.2008. noteikumu Nr. 797 "Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam" (turpmāk – MK noteikumi Nr. 797) regulējumu jau nodefinētas atsevišķas tirgus dalībnieku vertikālās vienošanās, kas ir saderīgas ar KL 11. panta otro daļu un būtiski neietekmē konkurenci.

- 30 Saskaņā ar konkurences tiesību piemērošanas praksē pastāvošo viedokli attiecībā uz vairumu vertikālo ierobežojumu bažas par konkurenci var rasties vienīgi tad, ja ir nepietiekama konkurence vienā vai vairākos tirdzniecības līmeņos, ņemot vērā, ka vertikālie ierobežojumi parasti nodara mazāku ļaunumu salīdzinājumā ar horizontāliem ierobežojumiem, un var radīt būtiskus efektivitātes ieguvumus³. Tāpēc ierasti uzskatīts, ja vertikālā vienošanās nesatur stingros ierobežojumus, kas norādīti MK noteikumu Nr. 797 8. punktā, un vertikālās vienošanās dalībnieku tirgus daļas nav ievērojamas, vertikālā vienošanās nerada būtiskas bažas par nelabvēlīgu ietekmi uz konkurenci tirgū. Attiecībā uz tirgus daļas lielumu atzīmējams, ka saskaņā ar minēto noteikumu 3.–5. punktu vertikālā vienošanās netiek pakļauta vienošanās aizliegumam, ja vienošanās dalībnieku tirgus daļa konkrētajā tirgū nepārsniedz 30 %. Savukārt, ja tirgus daļa pārsniedz 30 procentu robežu, arī tādā gadījumā dažādu sadarbības nosacījumu piemērošana nav aizliegta, ja vien tie nav pretrunā MK noteikumu Nr. 797 8. punkta nosacījumiem. Būtiski ir, ka šādos gadījumos tirgus dalībnieks, kura tirgus daļa pārsniedz 30 %, veic individuālu vienošanās nosacījumu, kas var ietekmēt konkurenci, iespējamās ietekmes novērtējumu, ko jāveic pašnovērtējuma ietvaros⁴.
- 31 Daļa no aptaujas respondentiem norādījuši, ka ir apmierināti ar sadarbības nosacījumiem ar platformām, kā arī sadarbības nosacījumi ir bijuši pieejami gan pirms sadarbības uzsākšanas, gan pēc, kā arī ir apmierināti ar platformas ranžējumu. Taču ir vairāki respondenti, kas norādījuši, ka ar platformu izvirzītajiem sadarbības nosacījumiem nav apmierināti.
- 32 Izvērtējot respondentu minētos argumentus nevienlīdzīgai attieksmei pret sadarbības partneriem, secināms, ka atsevišķi nosacījumi no platformu puses (pastāvīgās un ilgstošās akcijas, vienpusēja platformas rīcība, samazinot ēdināšanas uzņēmuma darba laiku vai paaugstinot komisijas maksu, pārmērīgi augstu maksājumu pieprasīšana no sadarbības partneriem) liecina, ka ēdienu piegādes platformu pusē ir acīmredzamāks darījuma varas pārsvars. To apstiprina arī atbildes par platformu attieksmi salīdzinājumā ar citu tirgotāju produktu piedāvājumu, kur 50 % respondentu snieguši atbildes, ka sastapušies ar nevienlīdzīgu attieksmi. Līdzīgi secināts arī Eiropas Komisijas pētījumā par tiešsaistes platformām.
- 33 No aptaujas rezultātiem KP secina, ka sadarbības partneriem tiek piemērotas augstas komisijas maksas un citi maksājumi. No vienas puses šādi pasākumi nodrošina klientu piesaisti, jo BOLT Food un WOLT var nodrošināt klientiem zemākas piegādes cenas kā to konkurenti (piemēram, takeout.lv). Vienlaikus no otras puses pašreizējā Covid-19 pandēmijas situācijā uzņēmumi ir spiesti izmantot šos platformu pakalpojumus, lai varētu turpināt savu saimniecisko darbību. Potenciāli šādas situācijas, kad ēdināšanas uzņēmumiem un citiem platformu sadarbības partneriem tiek uzlikts nozīmīgs maksājumu slogs, kas nav sabalansēts

³ Eiropas Komisijas Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā 2010/C 130/01, 6.punkts.

⁴ Sk. arī salīdzinājumam Eiropas Komisijas Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā 2010/C 130/01 96. punkts.

ar izplatāmā produkta cenu, kur turklāt komisijas maksa veido būtisku daļu no pasūtījuma, var radīt nelabvēlīgu ietekmi uz restorānu darbību.

- 34 Aptaujas ietvaros sniegtās respondentu atbildes norāda, ka eksistē prasība sadarbības partneriem sadarbību veidot tikai un vienīgi ar vienu no platformām. Lai gan patstāvīgi šāds ierobežojums nav pretrunā KL 11. panta nosacījumiem, tas tomēr rada risku citu ēdiena un pārtikas preču pasūtīšanas un piegādes interneta platformu operatoru tirgus piekļuves bloķēšanu ar konkurenci nesaderīgā veidā. Papildus arī novērtējams, kāds ir šāda ierobežojuma ekonomiskais mērķis. Ja šāda mērķa nav, proti, ar ekskluzivitātes noteikumiem netiek īstenota investīciju aizsardzība, novērsts "parazītisma" (*free-riding*) risks vai kā citādi ekonomiski pamatoti aizsargāta platforma, tad ierobežojums rada vienīgi negatīvas sekas – konkurences ierobežojumu. Savukārt šādas negatīvas sekas varētu tikt uzskatītas par vēl ievērojamākām, ja sadarbības nosacījumi paredz par ekskluzivitātes noteikumu neievērošanu, piemēram, soda naudu vai var radīt citas būtiski negatīvas sekas sadarbības partnerim.
- 35 Ņemot vērā tirgus struktūru konkrēto platformu sniegto starpniecības pakalpojumu tirgū, Covid-19 apstākļus un ieviestos personu pārvietošanās un uzņēmējdarbības veikšanas plašos ierobežojumus, arī ekskluzīvās piegādes saistību darbības laiku, kas nepārsniedz vienu gadu, var tikt uzskatīts par nozīmīgu tirgus piekļuves bloķēšanu, kam iztrūkst ekonomiska pamatojuma. Tāpat, ņemot vērā, ka Covid-19 apstākļu ietekmē mainījušies arī patērētāju paradumi, ekskluzivitātes noteikumu paredzēšana samazina patērētāju izvēles iespējas un platformu savstarpējo konkurenci, kuras nozīmīgs elements ir piegādes maksas.
- 36 Attiecībā uz papildu maksājumiem no BOLT Food puses (planšete, SIM karte, programma) arī sadarbības līgumos konstatēts, ka par planšetdatora izmantošanu ir noteikti konkrēti maksājumi. No konkurences aspekta vērtējot šādus papildu maksājumus, platformas tiek aicinātas pārskatīt šos nosacījumus, novērtējot, vai, piemērojot šos nosacījumus, tiek dotas izvēles iespējas sadarbības partnerim arī no šī pakalpojuma atteikties, piemēram, gadījumos, kad sadarbības partnerim pašam ir pieejams savs dators ar labu interneta pieslēgumu.
- 37 Tāpat norādāms, ka restorāniem sakarā ar darbību platformā rodas papildu izmaksas, it sevišķi ņemot vērā noteiktos papildus maksājumus, kā arī dažādas platformās paredzētās akcijas un atlaides gala klientiem, kuras restorāniem jāsedz no to saimnieciskās darbības ieņēmumiem. Lai nodrošinātu, ka ar katru pārdoto maltīti vai preci ir iespējams nopelnīt, restorāniem maltītes un preces platformā ir jāpārdod ar salīdzinoši augstu gala preces cenu pret pašizmaksu, ņemot arī vērā, ka produkta cenā jāparedz arī platformas pieprasītā komisijas maksa, kas atsevišķos gadījumos sasniedz 20–30 % no produkta cenas bez PVN. Turklāt salīdzinoši ierobežotais piegādes platformu skaits, kā arī Covid-19 radītie ierobežojumi ne tikai rada negatīvu ietekmi uz restorānu spēju nodrošināt to darbības rentabilitāti, bet arī kopumā var uzturēt augstas piedāvājuma cenas tirgū.
- 38 Ņemot vērā Covid 19 apstākļus un ieviestos personu pārvietošanās un uzņēmējdarbības veikšanas plašos ierobežojumus, arī ekskluzīvās piegādes saistību darbības laiku, kas nepārsniedz vienu gadu, var tikt uzskatīts par nozīmīgu tirgus piekļuves bloķēšanu, kam iztrūkst ekonomiska pamatojuma. Tāpat, ņemot vērā, ka Covid 19 apstākļu ietekmē mainījušies arī patērētāju paradumi, ekskluzivitātes noteikumu paredzēšana samazina patērētāju izvēles iespējas un platformu savstarpējo konkurenci, kuras nozīmīgs elements ir piegādes maksas.
- 39 Attiecībā uz šo un vēl citiem sadarbības līgumos iekļautajiem nosacījumiem KP ir nosūtījusi aicinājumus BOLT Food un WOLT platformu īpašniekiem tos rūpīgi izvērtēt un nepieciešamības gadījumā pārskatīt, lai sasniegtu konkurences attīstības un efektivitātes ieguvumus, par ko abas platformas arī sniedza atbildes,

norādot, ka veiks savu darbību pašnovērtējumu un sekos līdzi, lai to rīcība būtu saskaņā ar Latvijas un ES konkurences tiesību aktiem.

Pateicība

Konkurences padome pateicas uzņēmumiem, kas sniedza atbildes uz aptaujas jautājumiem.

Par tirgus uzraudzībām

Konkurences padome veic tirgus uzraudzības – padziļinātu konkurences situācijas analīzi – mērķtiecīgi izvēlētos tirgos, lai atklātu un novērstu konkurences kropļojumus, kas ierobežo uzņēmumu vienlīdzīgu sāncensību.

Uzraudzības noslēguma ziņojums tiek publiskots, ja to neliedz informācijas pieejamības ierobežojumi un ja informācija par tirgu, kas iegūta papildus pārkāpuma konstatēšanai vai nekonstatēšanai, uzskatāma par būtisku.

Sabiedrības līdzdalības iespējas

*Anonīmas ziņošanas iespēja Konkurences padomes interneta vietnē:
<http://www.kp.gov.lv/lv/tipoffs>*

Informēt Konkurences padomi par iespējamām pārkāpumiem vai saņemt konsultāciju iespējams gan klātienē (iepriekš piesakoties), gan telefoniski (arī neatklājot savu identitāti).

Konkurences padome

Brīvības 55, 2.korp.,
Rīga, LV-1010,
Tālrunis: +371 67282865
Fakss: +371 67242141
E-pasts: konkurence@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

[@KPgovLV](https://twitter.com/KPgovLV)

[Konkurences padome](https://www.facebook.com/Konkurences.padome)

[Latvijas Konkurences padome](https://www.linkedin.com/company/konkurences-padome)

[Konkurences padome](https://plus.google.com/+Konkurences.padome)